

Watervogeltellingen zuidelijk deltagebied 1987-1991

Dit rapport bevat naast een korte evaluatie van de watervogeltellingen in de zuidelijke deltawateren in de periode 1987-1991 vooral basale gegevens over verspreiding en aantallen per vogelsoort. Weliswaar watervogels in de breedste zin van het woord (zwanen, ganzen, eenden, Wateral, Porseleinhoen, Waterhoen, Meerkoet, steltlopers, jagers, meeuwen, sterns, alkachtigen, Ijsvogel), maar ook stootvogels, Velduil, Strandleeuwerik, Bonte Kraai, Frater en Sneeuwgorz. Van negen gebieden (Westplaat, Kwade Hoek, Krammer-Volkerak, Grevelingen, Oosterschelde, Zoommeer, Markiezzaat, Veerse Meer en Westerschelde) worden van vier jaren de getelde aantallen per maand in tabellen per soort vermeld. Voor de ganzen zelfs veertien gebieden. Uit deze tabellen is alleen al een schat aan gegevens vastgelegd. Bovendien geven talloze kaarten de relatieve verspreiding in het zuidelijke deltagebied weer van vele soorten, terwijl grafieken en tabellen de tekst per soort over het voorkomen op vele plaatsen verduidelijkt.

In de wintermaanden zijn in het zuidelijke deltagebied gemiddeld bijna een half miljoen watervogels aanwezig. In de zomermaanden honderduizend. Het gebied is in alle maanden van het jaar van zeer grote internationale betekenis voor watervogels. Hoofdstuk 5 geeft een overzicht van de ontwikkelingen in de watervogelpopulaties per gebied, terwijl de resultaten per soort worden gepresenteerd en besproken in hoofdstuk 6.

In de Voordelta zijn de twee belangrijkste intergetijdgebieden, Westplaat en Kwade Hoek, ondanks hun geringe grootte van internationale betekenis voor watervogels. Op de Westplaat werd de 1%-norm overschreden door de Toppereend, op de Kwade Hoek door de Pijlstaart. Ook op de andere gebieden werd de 1%-norm ruimschoots overschreden, zoals Grevelingen (negen watervogelsoorten, waaronder Brandgans, Middelste Zaagbek, Fuut), Oosterschelde (zestien soorten, waaronder Scholekster, Rosse Grutto, Rotgans en Zilverplevier), Zoommeer (Sloboend en Kluut), Markiezzaat (Smient, Krakeend, Sloboend), Veerse Meer (Brandgans, Meerkoet, Middelste Zaagbek, Smient, Kleine Zwaan), Westerschelde (zestien soorten, waaronder Grauwe Gans, Pijlstaart, Smient, Lepelaar, Strandplevier, Bontbekplevier).

Met de Waddenzee behoort het Deltagebied tot de belangrijkste vogelgebieden van Europa. Er worden nu al bijna twintig jaar systematisch maandelijkse tellingen van watervogels uitgevoerd in Zuidwest-Nederland. De waarde van deze 'monitoring' voor beleid en beheer is al vele malen gebleken. Tellingen van watervogels worden tegenwoordig verricht in het kader van het Biologisch Monitoringprogramma van de zoute rijkswateren, uitgevoerd door of in opdracht van het Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ). Hierbij bestaat een nauwe samenwerking tussen het in-

stituut en andere ambtelijke diensten en vrijwilligers.

Uit de resultaten van het monitoringsprogramma van watervogels kan worden geconcludeerd dat nog steeds, ook na het gereedkomen van de deltawerken, veranderingen optreden in de aard en omvang van diverse watervogelpopulaties van de verschillende watersystemen in Zuidwest-Nederland.

Dit valt mede te verklaren uit de optredende lange-termijnveranderingen in de gedeeltelijk nieuwe watersystemen (bijvoorbeeld morfologie, waterkwaliteit, vegetatie). Geconstateerde aantalsveranderingen zijn vaak signalen uit het systeem, dat er (mogelijk) conflicten optreden tussen de functie voor vogels en andere functies. Deze signalen kunnen aanleiding zijn voor nader onderzoek, waarvan de resultaten kunnen bijdragen tot een duurzaam beheer en gebruik van de Deltawateren.

Peter L. Meininger, Cor M. Berrevoets & Rob C.W. Strucker: Watervogeltellingen in het Zuidelijk Deltagebied 1987-91. Met bijdragen van Ruurd Noordhuis & Edith van Dam. 381 bladzijden, vele figuren, tabellen, kaarten, zwartwitfoto's (1994). ISBN 90-369-0493-5. Rapport RIKZ-94-005. Uitg. Rijksinstituut voor Kust en Zee, postbus 8039, 4330 EA Middelburg. Centrum voor Estuarine en Mariene Oecologie (NIOO-CEMO) en Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA), 's-Gravenhage, maart 1994. Dit rapport is niet in de handel. Een aantal exemplaren is beschikbaar voor bibliotheken, instituten, werkgroepen en dergelijke. Gemotiveerde, schriftelijke verzoeken om een exemplaar kunnen worden gericht aan: RIKZ, ter attentie van P.L. Meininger, postbus 8039, 4330 EA Middelburg.

Zeetrekellingen in Nederland in de jaren tachtig

De Nederlandse Zeevogelgroep heeft een speciaal nummer van haar tijdschrift 'Sula' (jaargang 8, nummer 1-2, 1994, 208 bladzijden) uitgegeven over de zeetrekellingen in Nederland in de jaren 1980-1989.

Sinds de publikatie van het eerste meerjarige overzicht van de verplaatsingen van zee- en kustvogels langs onze Noordzeekust in de periode 1974-1979 (Camphuysen & Van Dijk 1983) zijn inmiddels elf jaar verstreken, terwijl de waarnemingen in de hierna volgende periode van tien jaar zijn doorgegaan. De samenstellers vonden het dan ook de hoogste tijd weer eens voor een breder publiek in te gaan op het fenomeen van de 'zeetrek'.

In dit overzicht passereren opnieuw de belangrijkste soorten zee- en kustvogels de revue en naast het beschrijven van de seizoenspatronen per soort wordt kort ingegaan op jaarlijkse aantalsfluctuaties.

In tegenstelling tot de publikatie van Camphuysen & Van Dijk zijn in dit overzicht alle waargenomen vogelsoorten besproken, voor zover ze systematisch werden geregistreerd. Dit komt erop neer dat nu ook reigers, stootvogels en uilen kort aan de orde komen. Daarnaast wordt aange-

geven welke soorten en aantallen zeezoogdieren in de jaren 1980-1989 tijdens de tellingen werden waargenomen.

Bij de reeds door Camphuysen & Van Dijk behandelde soorten wordt ook aandacht besteed aan eventueel opgetreden veranderingen in seizoenspatroon en/of waargenomen aantallen gedurende 1980-1989 ten opzichte van de eerder besproken periode 1974-1979.

Alle soortbesprekingen zijn beknopt: slechts in de meest duidelijke gevallen worden pogingen gedaan om verbanden tussen weersomstandigheden en verschijningspatronen te leggen. Jammer dat voor dit speciale nummer geen extra index is gemaakt. Voor meer details, zoals leeftijds- en geslachtsverhouding en 'beste' trekdagen, wordt verwezen naar de reeks halfjaarlijkse verslagen.

M. Platteeuw, N.F. van der Ham & J.E. den Ouden: Zee-
trektellingen in Nederland in de jaren tachtig. Sula 8
(1/2; special issue): 1-203, vele tabellen, grafieken,
zwartwitfoto's en tekeningen, appendix en Engelstalige
samenvatting en anderschriften (1994). Deze interes-
sante uitgave is verkrijgbaar door overmaking van
f 27,50 op girorekening 6 255 749 ten name van Pen-
ningmeester NZG, Oudeschild, onder vermelding van
'Zeeboek 94'.

Kustenkalendar 1995

De Noordierse afdeling van de Royal Society for the Protection of Birds (RSPB) is met veel vrienden hulp geslaagd een Kustenkalendar te produceren voor 1995. De kalender staat in het licht van de RSPB-campagne extra aandacht te schenken aan de bescherming van de kustvogels. Elke maand laat een foto zien van de Noordierse kust en de daar voorkomende vogels. De kalender bevat foto's van Arnold van den Berg, Chris Gomersall, Anthony McGeehan, René Pop en Steve Young en een getekend vignet van vogeltekenaar Killian Mullarney.

De kalender is verkrijgbaar bij de RSPB, Belvoir Park Forest, Belfast, BT8 4QT, Noord-Ierland voor £ 4.95 (exclusief £ 0.55 voor porti en verpakking). Nadere inlichtingen bij Alison McCloy, tel. 00-44-232-491 547, fax 00-44-232-491 669.

Broedvogels van Zeeland

Deel 2 van de serie 'De Avifauna van Nederland' die de Stichting Uitgeverij Koninklijke Natuurhistorische Vereniging (KNNV) te Utrecht heeft uitgegeven, betreft de broedvogels van Zeeland. In de jaren zeventig groeide de behoefte naar betere informatie over flora en fauna in de provincie Zeeland om het beleid inzake natuur en landschap te kunnen ondersteunen. Dit resulteerde onder meer in een onderzoek naar de broedvogels dat vanaf 1983 in gang werd gezet. Van het broedvogelonderzoek verschenen rapportages over Oranjezon (1986) en Walcheren (1981). In deze rapporten werd een begin gemaakt met het verwerken van de in vele telgebieden verzamelde broedvogelgegevens tot herkenbare broedvogelgemeenschappen. In 1991 ontstond het plan om het volledige verslag over de provinciale broedvogelinventarisaties in één uitgave te verwezenlijken.

Ruim honderd bladzijden zijn gebruikt om nader

in te gaan op de broedvogelgemeenschappen in Zeeland. In totaal worden zeven 'hoofdgroepen' onderscheiden: duinvogelgemeenschappen (3), bosvogelgemeenschappen (4), water- en rietvogelgemeenschappen (3), akkervogelgemeenschappen (7), weidevogelgemeenschappen (3), schorvogelgemeenschappen (2) en zandplaatvogelgemeenschappen (2). In totaal dus 24 vogelgemeenschappen. Van elke gemeenschap wordt de karakteristiek gegeven waarna de vogelbevolking, het landschap en de ligging worden besproken. Kaartjes en tabellen moeten voor verdere verduidelijking zorgen. Bovendien zijn landschapsfoto's toegevoegd. De gevolgde methode en uitwerking sluiten nauw aan op die van de 'Broedvogels van Noord-Holland', hetgeen een vergelijking tussen de teksten van de twee avifauna's mogelijk maakt.

Hierop volgt een tweede uitgebreid hoofdstuk waarin de besprekingen per broedvogel worden behandeld. Bij de broedvogelsoorten wordt de status vermeld, procentsgewijs het aandeel van de Zeeuwse populatie ten opzichte van de Nederlandse populatie en de eventuele 'Rode Lijststatus' en de trend (toename, gelijk of afname). Helaas is de nieuwe Rode Lijst van 1994 nog niet gebruikt en deze lijst heeft men blijkbaar ook niet meer als bijlage kunnen toevoegen. Voorts wordt van elke soort wat algemene informatie gegeven, waarna het voorkomen vóór 1983 en daarna van 1983 tot en met 1991 wordt behandeld. Onder de bespreking van elke soort wordt verwezen naar gebruikte literatuur.

Van elke soort wordt ook een aantal huidige broedparen geschat. Bij de meeste soorten bevindt zich een kaart die het voorkomen tussen 1983 en 1992 weergeeft. In grafieken wordt per soort de presentatie in procenten en de dichtheid per km² aangegeven. Voor de Nederlandse vogelnamen zijn de nog steeds geldende officiële vogelnamen aangehouden. In totaal zijn 191 broedvogelsoorten voor de provincie Zeeland behandeld. Ofschoon de broedvogelgemeenschappen een belangrijke plaats in dit boek innemen, staan de ingrijpende veranderingen in het Zeeuwse landschap daarbij centraal, zoals de ruilverkavelingen, het Deltaplan en de inundaties tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Uit de soortbesprekingen komt naar voren dat het goed gaat met de landelijk talrijk voorkomende vogelsoorten als Tijftjaf en Zwartkop. Ook met soorten als Sperwer en Buizerd gaat het nu beter. Veel minder goed gaat het met soorten van typisch Zeeuwse landschappen als duingraslanden, schorren en slikken, inlagen en kreken. Vogelsoorten als Kempphaan, Watersnip en Grote Stern worden in hun bestaan bedreigd.

Speciaal willen wij nog vermelden de zeer goede pentekeningen van vogels die Jaco Walhout voor het hoofdstuk 3 (soortbesprekingen) heeft getekend. De tekeningen zijn niet alle op de zelfde grootte verkleind. Waardevol is ook bijlage 2 waarin een overzicht wordt gegeven van de telgebieden, de oppervlakten in hectares, het maximale aantal broedparen en broedvogelsoorten per gebied. Het is alleen erg jammer dat vele teksten bij kaartjes en figuren zodanig zijn ver-

kleind dat de leesbaarheid daarbij in het gedrang is gekomen. Als bladwijzer hebben wij maar een pocketlens in het boek gelegd.

Jan-Willem Vergeer, Gerard van Zuylen, Provincie Zeeland: Broedvogels van Zeeland. 426 bladzijden, vele kaartjes, figuren, tabellen, grafieken en zwartwitfoto's, 2 bijlagen. De avifauna van Nederland nummer 2 (1994). Uitg. Uitgeverij KNNV/Stichting Uitgeverij Sovon, Utrecht/Beek. Prijs f 59,50 (voor leden f 49,50). U kunt het boek ook rechtstreeks bestellen door storting, plus f 6,- verzendkosten, op gironummer 13 028 ten name van Uitgeverij KNNV, Utrecht, onder vermelding van 'AV 2: Broedvogels van Zeeland'.

Broedvogelatlas van Belgisch Limburg

Meer dan tien jaar na de atlas van de Limburgse broedvogels is er een nieuw standaardwerk 'Broedvogelatlas van Limburg. Veranderingen in aantallen en verspreiding na 1985' verschenen. Met de realisatie van de atlas zorgt de Provinciale Vogelwerkgroep voor een primeur in Vlaanderen.

Door de gegevens van de jaren zeventig en de jaren tachtig te vergelijken, blijkt dat het broedvogelbestand aan spectaculaire veranderingen onderhevig was.

Het aantal regelmatige broedvogels nam tussen 1985 en 1992 in Limburg af van 138 tot 129 vogelsoorten. Negen soorten verdwenen. Ook de soortenrijkdom, het aantal soorten dat op één vierkante kilometer broedde, daalde gemiddeld met 2,8 op een gemiddelde van 38,7 armer aan vogels. Er is een duidelijke achteruitgang te zien in de Maasvallei, de Kempen en de Voerstreek, een status quo in de Zandleemstreek en Leemstreek.

Soorten die vooruitgingen, zijn onder meer Kramsvogel, Holenduif, Zwarte Roodstaart, Havik, Sperwer, Buizerd, Knobbelzwaan, Bonte Vliegenvanger en Vuurgroendijk.

Soorten die nog zeldzamer zijn geworden of inmiddels zijn verdwenen, zijn onder meer Draaihals, Woudaapje, Velduil, Klapekster, Ortolaan en Korhoen. Algemene soorten zoals Patrijs, Veldleeuwerik, Geelgors, Zomertortel (Tortelduif), Ringmus en Groenling, gingen ook in aantal sterk achteruit. Bij de beschrijving van elke vogelsoort bevinden zich twee verspreidingskaartjes, één van 1985 en één van 1992, een grafiekje dat de trend van voor- of achteruitgang aangeeft per geografische streek en een grafiekje over de dichtheid (aantal paren per km²). Begeleidende teksten bespreken die gegevens en trachten een verklaring te geven voor de gedane vaststellingen. Tien auteurs zorgden voor de teksten.

De belangrijkste veranderingen zijn in grote lijnen te wijten aan de vernieling van de moerasbiotopen ten voordele van intensieve viskweek in de vijfvergebieden van Midden-Limburg, de schaalvergroting in de landbouw die gaat gepaard met het verdwijnen van veel kleine landschapselementen, verdroging van natte ecotopen in beekvalleien, verdere inkrimping van een goed heide-areal, achteruitgang van het areal jong naaldbout en globale en geleidelijke omvorming van meer gevarieerde bosbestanden.

Naast de gegevens van de broedvogelinventarisaties wordt de evolutie van de kwaliteit van de belangrijkste ecotopen beschreven. Op basis daarvan wordt ook een hoofdstuk gewijd aan wat de verscheidene beleidsniveaus kunnen doen om een aantal van de bovengenoemde problemen op te lossen.

Jan Gabriëls, Jan Stevens & Paul Van Sanden: Broedvogelatlas van Limburg. Veranderingen in aantallen en verspreiding na 1985. 366 bladzijden, vele figuren en verspreidingskaarten, kleurenfoto's, Engelstalige summary (1994). Uitgever Provincie Limburg, Culturele aangelegenheden, Zuivelmarkt 33, B-3500 Hasselt, 011 - 210 266, fax 011 - 235 090, & Limburgse Koepel voor Natuurstudie (LIKONA) en het Lisc. Prijs Bfr. 1500 (exclusief Bfr. 100 verzendkosten). Verkrijgbaar door storting van Bfr. 1600 op rekeningnummer 000-0400447-31 van het Provinciaal Natuurcentrum, Ontvangsten, Zuivelmarkt 33, B-3500 Hasselt, onder vermelding van 'Broedvogelatlas'. Op dit adres kan het boek uiteraard ook tijdens kantooruren worden afgehaald.

Sterns van Europa en Noord-Amerika

Binnenkort (eind november) verschijnt deel drie in de reeks Dutch Birding-vogelgidsen. De auteur is Klaus Malling Olsen die de sterns van Europa en Noord-Amerika behandelt. Deze beschrijvingen bestaan uit veldherkenning, gedetailleerde beschrijving en de rui. Elk hoofdstuk wordt afgesloten met uitgebreide biometrische gegevens. In totaal worden 23 soorten behandeld die in Europa en Noord-Amerika zijn waargenomen, inclusief alle dwaalgasten.

De illustraties zijn getekend door de zeventienjarige Hans Larsson uit Zweden. In 41 platen wordt de essentie van sterns getroffen en er worden meer details gegeven dan ooit tevoren in een veldgids. Het boek wordt afgesloten met een fotobijlage van 48 bladzijden met ruim tweehonderd kleurenfoto's. De fotografen zijn onder anderen John Alderfer, Arnaud B. van den Berg, Karel Beyleveld, Hanne & Jens Eriksen, Hans Gebuis, René Pop en Magnus Ullman.

De Engelse editie wordt ook door GMB Uitgeverij geproduceerd en verschijnt bij A&C Black als 'Helm identification guide'.

Indien bij onderstaand adres besteld, ontvangen abonnees van Het Vogeljaar reductie.

Klaus Malling Olsen: Sterns van Europa en Noord-Amerika. 224 bladzijden, 41 kleurplaten, 208 kleurenfoto's, enkele lijntekeningen. Dutch Birding Vogelgids 3. Eindredactie Dirk Moerbeek, terwijl Sandra Gardeslen de grafische vormgeving verzorgde. ISBN 90-74345-05-0. Prijs f 49,90. Voor abonnees van Het Vogeljaar f 42,50 over te maken op postgiro 2 989 470 ten name van Ger Meesters Boekproducties Uitgeverij, Vrijheidsweg 86, 2033 CE Haarlem, 023 - 336 044, fax 023 - 350 895.

Vogels van de wereld

Dit boek is geen gids om te gebruiken voor het op naam brengen van in Nederland voorkomende vogelsoorten, want die zijn er bij lange na niet allemaal in te vinden. Uit de duizenden vogelsoorten die op de gehele wereld voorkomen, is een keuze gemaakt van circa achthonderd soorten. Van elke behandelde vogelsoort zijn een fotografische afbeelding, een tekening van een ander kleed, een weergave van de grootte en een verspreidingskaart opgenomen. De tekst ver-

schaft informatie over voorkomen, biotoop, voedsel, nest en verspreiding. Ook wordt bij vele soorten iets vermeld over roep, zang en ander gedrag. Door gebruik van symbolen wordt veel ruimte gewonnen.

Soms is de tekst wat letterlijk vertaald waardoor gegevens uit Groot-Brittannië over een soort worden vermeld, terwijl die eveneens op ons land betrekking kunnen hebben.

Het boek kan een handreiking zijn voor verzamelaars van postzegels met afbeeldingen van vogels. Maar zij moeten erop rekenen hier ook niet alles in te kunnen vinden. Waar de vertalers hun Nederlandse namen hebben opgeduid is niet duidelijk. In elk geval is de ouderwetse naam 'pluvier' in plaats van 'plevier' weer uit de kast gehaald. De verspreidingskaartjes laten aan duidelijkheid weinig te wensen over en kunnen een voorbeeld zijn voor talloze vogelgidsen. Waarom de Balkankwikstaart bij de Gele Kwikstaart is afgebeeld is niet duidelijk. Onder Bonte Kraai tref je een grote afbeelding van de Zwarte Kraai aan. Misschien zou het gemakkelijk zijn geweest als de in Nederland voorkomende soorten met een sterretje waren aangegeven.

Colin Harrison & Alan Greensmith: Vogels van de wereld. Een Dorling Kindersley Book. 416 bladzijden, vele illustraties. Sesam Natuur Handboek. Oorspronkelijke titel Eyewitness Handbooks Birds of the World. Nederlandse vertaling Els & Jasper de Haan (1994). Uitg. Bosch & Keuning, postbus 1, 3740 AA Baarn, 02154 - 18 441. Prijs f 59,90.

Markiezaat tien jaar afgesloten

Het Verdrongen Land van het Markiezaat van Bergen op Zoom is in 1983 afgesloten van de Oosterschelde. Gedurende de tien daarop volgende jaren is onderzoek verricht naar de situatie in het gebied en de veranderingen die er plaatsvonden. Dit rapport geeft een overzicht van de resultaten. Ingegaan wordt op geologie en bodem, hydrologie, waterhuishouding, vegetatie en avifauna. Hierbij worden relaties gelegd tussen de verscheidene onderwerpen. De ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan, worden getoetst aan de beheersdoelstellingen.

Y.J.B. Roeling eindredactie: Markiezaat 10 jaar afgesloten. 103 bladzijden (1994). Flevovericht nummer 351. Uitg. Directie Flevoland van het Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat/RWS/VW, Lelystad.

Roofvogels en uilen

Er zijn nu al heel wat gidsen verschenen over stootvogels en uilen en toch is deze gids, die geschreven is door professor dr. Jürgen Nicolai, wetenschappelijk directeur van het Institut für Vogelforschung, Wilhelmshaven en professor zoölogie aan de Universiteit van Hamburg, een betrouwbaar en goed gedocumenteerd boek met zorgvuldig uitgekozen illustraties. Het bijzondere van deze gids is dat de determinatie met een kleurencode wordt aangegeven. Daardoor krijgt men met één oogopslag de soorten waar naar men zoekt. Er wordt per soort aandacht geschonken aan nestzorg, verschillende nesttypen, kannibalisme, diversificatie in prooiën, de levenscyclus, trekgedrag, wisseling van veren-

kleden, balts en paring en de bescherming waaronder de nesthulp.

Alle soorten die in Europa voorkomen, worden op deze wijze behandeld. Bovendien is een verspreidingskaartje bij de tekst van elke soort te vinden. Jammer dat op bladzijde 46 bij de verklaring van deze kaartjes het blokje is weggevallen dat aangeeft in welke gebieden de desbetreffende soort alleen 's winters kan worden aangetroffen.

Over het voorkomen in het Nederlandstalig gebied wordt vaak weinig informatie verschaft of schoon daarvoor veelal nog wel ruimte beschikbaar is.

Jürgen Nicolai: Roofvogels en uilen. 160 bladzijden, 175 kleurenfoto's, 29 tekeningen (1994). Originele titel Greifvögel und Eulan (1993). Vertaling en bewerking Meindert de Jong. Uitg. B.V. Uitgeversmaatschappij Tirion (Thieme), postbus 309, 3740 AH Baarn, 02154 - 12 050. Prijs f 39,50.

Jaarboek 1991-1993 Nederlands Valkeniersverbond 'Adriaan Mollen'

Kortgeleden verscheen een dubbel jaarboek over de jaren 1991-1992 en 1992-1993 van het Nederlands Valkeniersverbond 'Adriaan Mollen'. In het ornithologisch jaarverslag gaat de ornithologisch secretaris in op personen die paraderen met een stootvogel en zich door de pers valkenier laten noemen.

De vervolging van stootvogels wil men tegen gaan en men vindt het een belangrijk aspect van de stootvogelbescherming. De bescherming van stootvogels staat in de doelstellingen van het verbond vermeld en het uithalen, omzagen van horstbomen, vergiftigd aas uitleggen, schieten en dergelijke wordt ten zeerste afgekeurd. Meer dan in het verleden wil men eraan meewerken bovengenoemde activiteiten tegen te gaan. Men wil de handen ineenslaan met vogelwerkgroepen, Werkgroep Roofvogels Nederland en anderen om dat wat binnen de mogelijkheden ligt te doen en zo meer inhoud te geven aan de doelstellingen.

Het jaarboek heeft over uiteenlopende onderwerpen artikelen, waaronder berichten over de geschiedenis van de valkeijacht van keurvorst Clemens August (1700-1761), perspectieven voor de Slechtvalk als inheemse broedvogel, de 'jagende mens' onderdeel van het ecosysteem (overgenomen artikel uit het Friese blad 'Twirre', een tot nu onbekende methode om veren recht te maken (interessant artikel voor vogelasiëls), revalidatie van een Slechtvalk, valkerij in Marokko (interessant voor bezoekers aan Marokko). Het jaarboek bevat tien artikelen (64 bladzijden) en geeft een indruk van het werk van valkeniers in Nederland die onder streng toezicht van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij hun hobby (valkeijacht) uitoefenen.

Dit jaarboek is te bestellen door f 20,- (inclusief portokosten) over te maken op postgiro 76 430 ten name van de penningmeester van het Nederlands Valkeniersverbond 'Adriaan Mollen', Deskesven 3, 5815 EA Merslo, 04780 - 46 530, onder vermelding van 'Jaarboek 1991-93'.

Oude jaarboeken, zijn voor geïnteresseerden nog verkrijgbaar van 1971 tot en met 1991 (behalve 1980) voor

prijzen tussen f 10,- en f 20,- per stuk (op aanvraag). Het Jubileumboek (vijftig jaar valkerij in Nederland) f 25,-, Valkerij in perspectief f 10,-, H.J. Slijper, een overzicht f 20,- en een set prentbriefkaarten met tekeningen van J.B. Kolman (zes stuks) f 5,-.

Nieuwjaarskaarten 1995

Velen hebben er een traditie van gemaakt bij de Belgische vogelbescherming de wenskaarten te bestellen die door de bekende Franse vogeltekenaar François Desbordes zijn getekend. Voor 1995 is een serie van vijf nieuwe dubbele kaarten (met envelop en tussenblad) uitgegeven. Deze dubbele wenskaarten zijn niet alleen voor Kerstmis en Nieuwjaar te gebruiken, maar ook voor verjaardagen en andere feestelijke gelegenheden. Dit maal vijf vogelsoorten die rondom huis en hof in de omgeving van dorpen kunnen worden gezien, namelijk Gekraagde Roodstaart, Putter, Merel, Scholekster en Steenuil. Door aanschaf van één of verscheidene sets van vijf kaarten steunt u bovendien het nuttige werk van het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels (KBVBV). En die steun hebben onze zuiderburen hard nodig.

Per mapje van vijf wenskaarten moet Bfr. 200 (voor België Bfr. 150) worden overgemaakt op gironummer 000.0296530-01 ten name van KBVBV, Veeweidestraat 43, B-1070 Brussel, België, onder vermelding van 'wenskaarten 1995' en het aantal sets dat u wenst te ontvangen.

Sturen van natuurwaarden door bosbedrijven: evaluatiemethode voor multifunctionele bossen

Doel van deze studie was het ontwikkelen van een beschrijvend en (deels) verklarend model van de natuurfunctie voor bosbeheersbeslissingen binnen multifunctionele bossen. Voor de natuurfunctie in deze bossen blijkt een groot aantal doelcriteria van belang te zijn. In deze studie zijn er twintig beschreven.

H.J. Hekhuis, J.G. de Molenaar & D.A. Jonkers: Het sturen van natuurwaarden door bosbedrijven: een evaluatiemethode voor multifunctionele bossen. 146 bladzijden (1994). IBN-rapport 078. Uitg. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek/DLO/IBN, Wageningen.

Stop de plaag!

Als een plaag zo uit de hand is gelopen dat fors eigenlijk onvermijdelijk is, dan staan in dit boek de minst milieu-onvriendelijke middelen met eerlijke informatie over hun giftigheid. De markt voor de bestrijdingsmiddelen voor huis-houdelijk gebruik vormt liefst twintig procent van de totale bestrijdingsmiddelenmarkt. De keuze is enorm. Er zijn bijvoorbeeld 112 verschillende vloeistoffen voor hond en kat te koop. Vrijwel alle bestrijdingsmiddelen bevatten een giftige stof. Elke officieel toegelaten giftige stof heeft een registratienummer, dat ook op het etiket staat vermeld. De stoffen zijn vrijwel altijd schadelijk voor het milieu en de gezondheid, zowel bij de productie, als tijdens het gebruik. Wie milieubewust is, gebruikt dan ook geen giftige bestrijdingsmiddelen om kwalen en plagen van plant en dier te lijf te gaan.

Hoe dát kan, staat in deze nieuwe uitgave. Het

boek is een volledig herziene uitgave van 'Bestrijdingsmiddelen in en om het huis' dat in 1982 verscheen.

Het boek bevat een alfabetische lijst van de werkzame stoffen die in bestrijdingsmiddelen voorkomen, met een korte karakteristiek van hun schadelijkheid.

Lucas Reijnders, A. Tosserams, H. van Wieringen & G. den Blaauwen-Kerst: Stop de plaag! Over onkruid, ongedierte en bestrijdingsmiddelen in en om huis. 175 bladzijden, 15 zwartwitfoto's, 11 pentekeningen, 2de geheel herziene uitgave (1994). Uitgave van De Geus-Stichting - Stichting Natuur en Milieu. ISBN 90-5226-165-2. Prijs f 22,50.

Die Vogelwelt der Inseln Rügen und Hiddensee

Het Oostzee-eiland Rügen en omgeving is de laatste jaren een graag gekozen doel door vogelliefhebbers. In het eerste deel over de vogels van deze eilanden treft de bezoeker veel informatie die het waard is ook bij een kort bezoek te raadplegen. Op een duidelijke kaart staan 21 gebieden aangegeven die het waard zijn om te bezoeken. Er wordt aangegeven welke vogelsoorten men daar vooral kan tegenkomen. Het boek beschrijft 180 vogelsoorten van de zeeduikers tot en met de alkachtigen, waaronder dus duikers, zwanen, ganzen, eenden, stootvogels, hoenders, steltlopers, meeuwen, sterns en alkachtigen vallen. In een tweede deel komen later de duiven, uilen, spechten en zangvogels aan de beurt.

Onder de vogelmensen is Rügen vooral bekend om de vele Kraanvogels die er op doortrek in het najaar kunnen worden gezien. De literatuurlijst van beide delen zal in het laatste deel worden opgenomen en zal men thans nog node moeten missen.

Hartmut Dittberner & Erich Hoyer: Die Vogelwelt der Inseln Rügen und Hiddensee. Deel 1 nonpasseres (bis Alkenvögel). 180 bladzijden, ruim 100 zwartwit- en kleurenfoto's en grafieken (1993). Uitg. Pro Natura MV, Dipl.-Biol. Erich Hoyer, Dorfstrasse 16 a, D-17337 Galenbeck, Mecklenburg, Duitsland, telefoon/fax (03 96 07) 3 26. Prijs DM 34,80.

Naturführer Rügen und Hiddensee

Het toerisme dreigt Rügen en in mindere mate ook het daarvan westelijk gelegen Hiddensee (bekend door Vogelwarte Hiddensee) te bederven. Dit geldt vooral voor de zomermaanden. Buiten die tijd heeft het voor natuurliefhebbers toch nog veel van de oude charme gehouden. Deze gids verschaft ons informatie wat er zoal op deze twee eilanden aan landschappen, planten en dieren is te beleven. Een lijst van H. Dittberner van 323 vogelsoorten met gegevens over voorkomen is goed bruikbaar voor de vogelaars die het gebied willen bezoeken. Ook een literatuurlijstje is toegevoegd. Bovendien worden alle natuurgebieden uitgebreid beschreven.

Erich Hoyer: Naturführer Insel Rügen, Insel Hiddensee. 126 bladzijden, geïllustreerd met vele kleuren- en zwartwitfoto's, kaartjes en pentekeningen (1993). Uitg. Pro Natura MV, Dipl.-Biol. Erich Hoyer, Dorfstrasse 16 a., D-17337 Galenbeck Mecklenburg, Duitsland. Prijs DM 22,80.